

8.9.2021

Till Justitieministeriet
lausuntopalvelu.fi

Referens
VN/846/2018
VH/3410/00.04.05/2021

Justitieministeriet har bett Skatteförvaltningen om utlåtande ang. regeringens proposition till en ny självstyrelselag för Åland. Som sitt utlåtande anför Skatteförvaltningen högaktningsfullt följande.

Några huvudpunkter i propositionen

Ett viktigt syfte med den nu aktuella revisionen är att skapa ett självstyrelsesystem för Åland som är mer dynamiskt och som därmed med tiden och vid behov möjliggör en smidigare överföring till Ålands lagting av vissa behörighetsområden som hör till riksdagens lagstiftningsbehörighet. Det åländska samhället får därigenom ett större inflytande när det gäller att genomföra de samhällsförändringar som behövs för att anpassa Åland till en ständigt pågående utveckling inom olika samhällssektorer.

Allmänt om fördelning av lagstiftningsbehörigheten mellan riket och Åland

I propositionen föreslås en systematik för fördelningen av lagstiftningsmakten på Åland mellan riksdagen och Ålands lagting som i huvudsak bygger på principerna enligt nuvarande självstyrelag. Förslaget utgör i grunden inte en ändring av den nuvarande fördelningen av lagstiftningsbehörighet mellan landskapet och riket. Lagspråket i behörighetsbestämmelserna föreslås i någon mån moderniserat enligt den allmänna rättsutvecklingen och den tolkningspraxis av självstyrelselagen som skett särskilt vid lagstiftningskontrollen av landskapslagar sedan den nuvarande lagen stiftades. Självstyrelselagen föreskriver i enlighet med utformad praxis t.ex. att till Ålands lagstiftningsbehörighet skulle höra offentlighet av handlingar av Ålands lagting, självstyrelsemyndigheter och kommuner samt förvaltningsförfarande och behandling av personuppgifter (liksom nu skulle detta inte nödvändigtvis innebära att Åland utfärder skild lagstiftning härom utan man kunde bestämma att det är rikets lagstiftning inom området som ska gälla.)

Bestämmelser om fördelning av lagstiftningsbehörighet preciseras så att det är i fortsättningen lättare att göra vissa i självstyrelselagen angivna ändringar. Lagtingets nuvarande lagstiftningsbehörighet kan utvidgas i vissa behörighetsområden enklare än genom den gällande lagstiftningsordning för grundlagen och med lantdagens godkännande som normalt krävs för ändring av självstyrelselagen. Ålands lagting kunde med sitt ensidiga beslut ta över lagstiftningsbehörigheten angående föreningar som grundats och registrerats för ett gemensamt ideellt syfte. Riksdagen kunde i vanlig lagstiftningsordning till Ålands lagstiftningsbehörighet överföra t.ex. frågor som gäller bolag och andra civilrättsliga samfund.

Beskattning

Till Ålands lagstiftningsbehörighet skulle höra beskattningen i den omfattning som anges i 27 § 1 mom. punkt 9) i självstyrelselagen (t.ex. kommunalbeskattning (inkl. fastighetsbeskattning) samt de tilläggsskatter som uppbärs på Åland på grund av inkomst (numera medieavgift)). Övrig beskattning på Åland (t.ex. statens inkomstbeskattning) skulle ingå i rikets lagstiftningsbehörighet i enlighet med 28 § 1 mom. punkt 25) i självstyrelselagen. Sakligt sett skulle detta motsvara nuläget.

Det ekonomiska systemet för Ålands ekonomiska självstyrelse motsvarar det nuvarande avräkningssystemet, sådant som det gäller från den 1 januari 2021 (lag 98/2020 jämte lag 911/2020). De statsskatter som uppbärs på Åland tas in i statsbokslutet. Skatterna återförs sedan till Åland genom avräkningssystemet.

Efter överenskommelse mellan Ålands regering och statsrådet kan genom förordning av republikens president (överenskommelseförordning) statliga förvaltningsuppgifter överföras för en viss tid eller tills vidare på Ålands regering eller någon myndighet under den och vice versa. För tillfället gäller t.ex. en överenskommelseförordning enligt vilket Skatteförvaltningen handhar uppgifter som ansluter sig till kommunalbeskattning på Åland (inkl. fastighetsbeskattning) samt till medieavgiften (se republikens presidents förordning om verkställandet av beskattningen på Åland för skatter som betalas till landskapet Åland och kommunerna på Åland (610/2020) .

Språkliga ärenden

Bestämmelserna om Ålands språkliga status och därmed om myndigheternas språk och om individens språkliga rättigheter motsvarar i huvudsak gällande självstyrelselag, men flera förtydliganden har gjorts.

Ålands regering med underlydande myndigheter samt de kommunala och statliga myndigheterna och domstolarna på Åland har svenska som ämbetspråk. Ämbetspråket i kontakterna mellan å ena sidan statsrådet, de statliga myndigheterna och domstolarna i riket och å andra sidan Ålands regering med underlydande myndigheter samt kommunerna, de statliga myndigheterna och domstolarna på Åland är svenska. En part vars eget språk är finska har rätt att använda finska och rätt till tolkning och översättning vid domstolarna och vid de statliga myndigheterna på Åland i enlighet med motsvarande bestämmelser i rikslagstiftningen angående rätten att använda svenska vid en enspråkigt finsk domstol eller myndighet.

Angående rätten till tolkning och översättning vid domstolarna och de statliga myndigheterna på Åland för den vars eget språk inte är finska och som inte förstår svenska tillämpas bestämmelserna i rikslagstiftningen. Är en handling som en finskspråkig part har lämnat in till en domstol eller en statlig myndighet på Åland avfattad på finska, ska myndigheten vid behov se till att handlingen översätts till svenska. Personer som har hemort på Åland har rätt att få offentlig service på svenska av statliga myndigheter i riket till vars verksamhetsområde Åland hör. En enskild part som har hemort på Åland har i ärenden som handläggs av en domstol eller statlig myndighet i riket rätt att till expeditionen få fogad en översättning till svenska i de fall då expeditionen med stöd av rikslagstiftningen utfärdas på finska.

Avsikten är att lagen ska träda i kraft den 1 januari 2024.

Skatteförvaltningen har inga egentliga anmärkningar om lagförslaget. Skatteförvaltningen fäster dock uppmärksamhet vid punkten 2.2.5. Ålands ekonomiska självstyrelse däri sägs att ” I lagförslaget föreslås ett ekonomiskt system för Åland, där de skattskyldiga betalar skatt till staten enligt samma grunder som de skattskyldiga i övriga delar i landet.” I samband med finansiering av social- och hälsovårdsreformen (SOTE) ur statens medel åtminstone i det första fasen och de för-

ändringar detta föranleder i kommunalbeskattningen har man godkänt och stadfäst lag om ändring av inkomstskattelagen (619/2021). Enligt den förändrade 5 mom. i inkomstskattelagens 124 §:

I fråga om den skatteskala som ska tillämpas vid beskattningen av förvärvsinkomst för varje enskilt år föreskrivs särskilt. När skattebeloppet beräknas för skattskyldiga vars hemkommun enligt 5 § i lagen om beskattningsförfarande finns i landskapet Åland sänks skattesatserna i skalan med 13,26 procentenheter.

Förändringen ska tillämpas för första gång vid beskattning för år 2023. Med anledning av förändringen kommer på Åland bosatta erlagga statsskatt på andra grunder än annorstädes i Finland bosatta. Detta torde beaktas vid motiveringar ovan.

Generaldirektör

Markku Heikura

Ledande jurist

Matti Merisalo